І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City N. J.
Тел.: HEnderson 4-023
УНС: HEnderson 5-874
New York's Telephone BArclay 7-4125

РІК LXVIII Ч. 65. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 8-го КВІТНЯ (APRIL) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 65. VOL. LXVIII

Христос Воскрес — Воістину Воскрес!

Степан Витвицький

ВСІМ НАМ ВЕЛИКОДНІ БАЖАННЯ

У великодньому числі львівського „Нового Часу" з 24-го квітня 1938 року була надрукована під повищим заголовком стаття відомого й активного в той час громадського і політичного діяча і теперішнього президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького, думки якої не втратили і сьогодні своєї актуальности, не зважаючи на те, що написана вона двадцять і три роки тому, на рік перед другою світовою війною. Дослівний текст статті поданий нижче.

„Нема ніяких терпінь ані нещасть абсолютних, самих по собі. Від способу, в який ми терпіння і нещастя сприймаємо, залежить їх сила і значення. Ми є творцями того „матеріялу", який нам доставляють зовнішні удари і від нас залежить, щоб вони були перетворені на остаточну перемогу. Не зовнішні сили розпоряджають нами, а ми розпоряджаємо тими силами та їх повертаємо на своїх слуг, що служать нашому духовому під'смові. Христова перемога на Голгофті є наукою, яка учила, учить та учитиме людство по всі часи тої чудесної, найвищої з усіх творчости.

Нема теж абсолютних ударів для народу. Ніяка людина і ніякий нарід життєвих ударів не обмине. Вони — неминуче природне явище — і дарунок долі. Без них не було б ні змагання, ні боротьби, і без них життя не мало б змислу, стало би нудне і безцільне. Які б великі не були ті удари, вони нам не страшні, якщо діяти в нас буде ідея, що зветься народом і не впаде його дух.

Боротьба, яку ведемо, це дужання двох духових сил. Котра з них дасть від себе більше невтомного труду, умности, знання, серця, самовідречення, героїзму, посвяти — та переможе. Безупинне змагання, безупинна творчість найвищих духових вартостей, радість з добутих осягів, почуття наростаючої народної сили, тісне співжиття всіх нас в спільних терпіннях, радощах, успіхах, побідах, помноження сил духа народу і його вічних цінностей — все те несе нам з собою боротьба. Чим сильніший наступ, тим вища скаля для напруги всіх наших сил. Кожний крок за плугом, кожна робота у робітничім варстаті, кожна праця в науковій робітні, кожне слово духовника до вірних, увесь невсипущий геройський труд української жінки й матері, кожне діло в розбудові нашої спільноти, кожна жертва своїм особистим добром для публічного — з думкою про службу одній великій справі — оце поодинокі, далеко не всі, акти нашої оборони. Її організація й провід — це найвище завдання політики.

Справжні удари — це ті, які ми самі собі завдаємо. — Українство — це ідея найбагатшого й найліпшого змісту та найкращої форми духового життя. На нього складаються протягом століть найвищі вияви української душі й ті, що сталися й ті, що творяться. Але не всі українські люди мають у своїй щоденній свідомості великі досягнення нашого минулого. Не всі живуть Володимиром Великим, Романом Галицьким, Хмельницьким, Шевченком. Є багато серед нас таких, до яких промовляти здібна тільки сучасна дійсність. А та народна дійсність, яку ми створюємо своїм внутрішнім розвалом і внутрішньою війною всіх проти всіх, не рве за собою нікого. Не є ані розумні, ані патріотичні, ані лицарські наші наступи й протинаступи та українству вони не придають ні світлости, ні чести, а кожний з них вдаряє сокирою в підставу нашого національного життя. Українство — як співжиття в дусі діє дуже слабо, а це співжиття визначує націю.

В Ім'я нашого існування ми мусимо з тої руїни вийти. Віримо у благородність українського ума й серця, віримо в моральну силу жертв, принесених для народу на протязі всієї нашої історії. Щоб у Великий Христовий День обновились до дна наші „таємні глибини сердечні", щоб ми зуміли перемогти самих себе, щоб ми своїми руками вспіли як найвище вгору підняти українську честь, щоб була в нас одностайна воля й думка та одностайне діло! Христос Воскрес!"

ПЕРЕМОГА

На досвітку незнаних ще віків,
З-за обрію постарілого світу —
Хтось торкнув дзвін, хтось землю розбудив
Хтось вдарив серце криком динаміту...

І покотивсь схвильований простір
Стогомоном до стін пустого гробу...
Невже, невже Він на хресті не вмер?
Чи ж не померкло сонце у жалобі?

Чи ж не співав, з Голготи ідучи,
Побідний ворог дикого фіналу?
Чи не стеріг він гробу у ночі?
Чи не радів, що все вже, все пропало...

Аж вранці Він — Одвічний Творчий Дух
Підняв скрижалі Нового Завіту!
Воскрес! Воскрес! Смерть смертю переміг,
Дав новий шлях обновленому світу...

Із смерти зроджена замучених борців,
Задивлена у воскресення Бога, —
З хрестом в руці й мечем на ворогів
Прийде й до нас Воскресна Перемога!..

Роман ОЛЬГОВИЧ

Пантелеймон Ковалів

ДВІ ТАЙНИ НАШОГО СПАСІННЯ

Пасхальне „Слово" Іоана Золотоустого своїм змістом і духом є переможним гимном Воскреслому Спасителеві. Воно містить у собі дві тайни нашого спасіння. В першій частині „Слова" подається тайна невимовного милосердя Божого до грішної людини. Всі прийдіть у радість Господа свого! І перші і останні дістанете нагороду, бо Воскреслий Христос милостивий до всіх. Нехай ніхто не оплакує гріхів своїх, бо з гробу всім засяло прощення.

В другій частині „Слова" подається тайна, що перевищує всякий людський розум, тайна перемоги Воскреслого Спасителя над смертю, над дияволом. Нехай ніхто не боїться смерти, — каже святий Іоан Золотоустий, — бо нас звільнила смерть Христа Спасителя. Він переміг смерть. Воскрес Христос — і впали демони! Воскрес Христос — і радіють ангели! Воскрес Христос — і відновлюється життя!

В Пасхальному Каноні Іоана Дамаскіна співається: „Святкуємо перемогу над смертю, іншого життя початок". Ці слова розкривають нам первопричину радости, що нині сповнює наші серця. Пасха — це свято життя, свято радости. В цей „наречений і святий день" радість стає всезагальною; вона виривається з сердець людських, що прагнуть братерської єдности в світі; вона зближає ці серця в любові, що її ствердив на хресті Воскреслий Христос, принісши себе в жертву за гріхи людей.

Коли Христос прийшов у світ, то „світ Його не пізнав. Прийшов до своїх, і свої Його не прийняли" (Іо. I, 10-11). Його зганьбили, осміяли, віддали на важкі муки, прибивши до хреста, і поховали в гробі. Але все ж таки Він воскрес. Правда перемогла неправду, бо Христос воскрес із мертвих. Це велика перемога життя над смертю.

Але основна догматична суть Воскресення Христового полягає в тому, що воно стає початком нашого воскресення для вічного життя. Життя наше саме має сенс у тому, що воно є частиною вічного життя. В цьому значення Воскресення Христового для нашого спасіння як великої тайни перемоги життя над смертю. А самий акт Воскресення — це тайна, основана на догматах нашої віри. Віра в Воскресення привела до утворення громади, того першого ядра, що з нього виросла Вселенська Церква. Ця віра становила собою може найбільшу творчу силу в історії людства. Для віри не було б місця, якби тіло розп'ятого й похованого Христа було „вкрадене" учениками, як тоді деякі припускали. Воскресення Христове — це єдиний доказ того, що залишився порожній гріб і що з'явився потім своїм ученикам розп'ятий Христос.

Христос воістину воскрес. Це стверджує нині ввесь християнський світ. Це відчуває кожне віруюче серце, відчуває радість цього воскресення. Христос воскрес, щоб завжди бути з нами, коли ми збираємось в ім'я Його, об'єднані любов'ю.

Зв'язок людей з Богом та між собою — це основа людського життя. Тільки в цім зв'язку, в цій єдності духовне життя стає глибшим. Саме цей дух об'єднує людей, різних тілом і расою, об'єднує їх у Бозі, бо тільки в Ньому сходяться всі прагнення людей, що провадять до всезагального миру на землі.

Так поєднані в одно дві тайни нашого спасіння — милосердя Боже з Його викупною місією: Він смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував.

День Світлого Воскресення Христового — це день спільної радости перемоги життя над смертю, радости, що нею сповнені серця християнського світу. І виразником цієї радости є відвічні пасхальні слова привіту — Христос Воскрес! — Воістину Воскрес!

КУБИНСЬКІ ЕМІҐРАНТИ ГОТУЮТЬ ПОВСТАННЯ ПРОТИ КАСТРА

У ЗДА І В ҐВАТЕМАЛІ ВИШКОЛЮЮТЬ 6,000 ПОВСТАНЦІВ

Маямі, Флорида. — Вже майже 9 місяців кубинські еміґранти вишколюють повстанчі відділи, щоб у відповідний момент почати збройну боротьбу для скинення теперішнього прокомуністичного диктатора Куби прем'єра Фіделя Кастра. В кількох місцях у ЗДА, в Ґватемалі та в деяких місцевостях в Центральній Америці вишколюється до 6.000 повстанців, якими керує протикастрівська Революційна Рада, яка сформувалася у ЗДА. Між повстанцями є численні давніші прихильники Кастра, які після скинення режиму Баттісти розійшлися з Кастром, коли він почав вести прокомуністичну політику, якою керує Москва. Революційна Рада має численних прихильників серед кубинського населення, які вже тепер ведуть боротьбу проти режиму Кастра, виконують атентати, ведуть акцію саботажистів та організують розвідчу службу на Кубі. Кубинські еміґраційні провідники вірять в те, що у відповідний час можна буде скоординувати акцію з закордону з тими протирежимовими силами, що є на Кубі, і повести успішну акцію, яка приведе до звільнення Куби від комуністичної диктатури. Повстанці вишколюються у всіх родах зброї, як піхотинці, летуни, моряки і як парашутисти, бо їх ціль дістатися на Кубу, щоб там приєднатися до місцевих повстанців. Кубинський президент Освальдо Дортікон Торрадо гостро виступив проти ЗДА, оскаржуючи їх в тому, що вони хочуть „знищити кубинську революцію", та заявляючи, що всі труднощі на Кубі виникають із того, що ЗДА ведуть „аґресію" проти Куби.

Кубинський міністер закордонних справ д-р Равль Роа заявив в пресовому інтерв'ю, що публікація державного департаменту в справі відносин ЗДА до Куби є в дійсності „невиповідженою війною" проти прем'єра Фіделя Кастра. Д-р Роа твердив, що ЗДА підтримують „так звану визвольну армію від 4.000 до 5.000 протиреволюціонерів, опушстів і авантюрників", між якими є американці, порторіканці, еспанці, ґватемальці і нікараґвайці, а навіть і колишні нацисти. Д-р Роа відбув пресову конференцію в мешканні кубинського делеґата до Об'єднаних Націй д-р Равля Прімелеса. Про збільшення напруження між Кубою і ЗДА свідчить також і те, що пресовий урядовець державного департаменту В. Ріп гостро виступив проти кубинського уряду за те, що не хоче дозволити представникові швайцарської амбасади передавати допомогу 22-ом американцям, які перебувають в тюрмі в Гавані. Державний департамент просив представників швайцарської амбасади, яка опікується американськими громадянами на Кубі після зірвання дипломатичних зв'язків, щоб передавали харчі і ліки заарештованим американцям, але кубинська влада робить в цьому перешкоди.

ЗДА Й АНГЛІЯ РІШЕНІ ДОПОМОГТИ ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМОВІ

Вашингтон. У другому дні нарад між президентом Кеннеді й англійським прем'єром Мекмілленом, в четвер 6 ц. м. головними предметами були — за твердженнями газет — справи Ляосу і Південного В'єтнаму. Нічого не сказано про конкретні заходи, що їх обидва державні мужі рішили вжити, щоб не допустити до запанування комуністів в обох двох країнах, зокрема в Південному В'єтнамі, але сказано, що вони погодились щодо того, що ситуація в Південному В'єтнамі дуже ґрізна. Комуністи — в Москві, Пейпінгу й Ганої, столиці Північного В'єтнаму, звідкіль безпосередньо ведеться партизансько-розкладову акцію в Південному В'єтнамі, розраховують на те, що західні великодержави настільки зайняті справою Ляосу, що не звертають уваги на В'єтнам. Тим часом впродовж останнього року комуністи перевели в Південному В'єтнамі 2.000 політичних вбивств, а других 2.000 осіб згинуло з-посеред південно-в'єтнамського війська. Південний В'єтнам має вправді 150.000 добре вишколених і патріотичних та льояльних центральному урядові війська, але комуністичні партизани-терористи користуються тактикою підступних нападів і саботажів ніччю. Терорузуючи населення, стягаючи в нього данину, втягаючи в свої ряди примусово селянську молодь та хаотизуючи ціле життя в країні. Саме тепер посилилась та злочинна акція комуністів у зв'язку з президентськими виборами, які мають відбутись в найближчу неділю. Комуністи рішені не допустити до ясного перевибору президента Нґо Дінг Дієма, запеклого ворога комунізму. Нґо Дінг Дієм хоче збільшити свої армії на дальших 20.000 вояків, вишколених у партизанці проти комуністичних терористів, і в цій справі переговорює з ЗДА щодо підвищення американської фінансової допомоги. — Кеннеді і Мекміллен радили на яхті „Гані Фіц", що плив спровола по Потомаку. В п'ятницю Мекміллен мав промовляти в Мессачузетському Технологічному Інституті, а в суботу мають продовжуватись і закінчитись англо-американські наради у Вашингтоні.

Зорганізоване робітництво підтримує Корпус Миру

Вашингтон. — Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій Джордж Міні заявив, що ним очолювана організація вповні підтримує плян зорганізувати Корпус Миру, до якого будуть належати не тількистуденти коледжів і університетів, але також і вишколені фахівці-робітники. Перед цією заявою Міні відбувалися довші наради між організаторами Корпусу Миру і АФП-КІО, під час яких вияснювали робітничим провідникам, що Корпус не буде тільки „сховищем" для студентів і студенток. Міні призначив спеціялістів від закордонних справ Генрі Поллака на зв'язкового при команді Корпусу Миру. Поллак буде два дні в тижні працювати в головній кватирі Корпусу Миру, згідно з розпорядком директора цього Корпусу Сарджента Шрайвера.

Добровольців до Корпусу Миру вишколюватимуть в горах Порто Ріко

Вашинґтон. — Директор Корпусу Миру Сарджент Шрайвер повідомив, що одну групу добровольців до цього корпусу вишколюватимуть у тропічних горах острова Порто Ріко, бо там є подібні тереневі і кліматичні умови, які будуть в багатьох державах Африки, куди ті добровольці виїдуть на працю при кінці цього року. Керівник атлетики при Університеті Айова, Форрест Евашевски вестиме фізичний вишкіл добровольців. Вже ведуться переговори з урядами Танґаніки і Сенеґалю, які зацікавлені цим корпусом. До Порто Ріко виїхав представник Корпусу Миру Вілліям М. Герред, щоб там підшукати місце на вишкільний табір для добровольців. Він знайшов пригоже місце в густому лісі коло порту Аресібо на висоті 1000 стіп над рівнем моря. Фізичний вишкіл, окремо для чоловіків і дівчат, триватиме 26 днів. Там навчатимуть і „тропікальної санітарної служби" і спартанського способу життя.

● **5-го квітня** занотовано землетрус в околиці Лос Анджелесу в Каліфорнії, але на землі не було матеріяльних втрат, ані втрати в людях. Та пізніше ствердженo, що землетрус пошкодив 26 нафтових шибів, і матеріяльні втрати, виносять мільйони долярів.

● **Дворічна дівчинка** Шеррі Вілльямс врятувала життя собі і своїй матері. Внаслідок води в електричному проводі запалився вночі матерац в ліжечку цієї дитинки. Вона злізла з ліжка і пошкандибала сходами в низ, де збудила матір, показуючи їй вгору, звідки прийшла. Мати хотіла йти до кімнати дитини, але не могла, бо там було повно диму. Пожежна сторожа зльокалізувала вогонь до горішнього поверха і погасила пожежу.

Перший бюджет президента Кеннеді становитиме $87 більйонів

Вашинґтон. — Фахівці від бюджетових справ вже тепер обрахували, що перший бюджет президента Кеннеді, який він складе на фінансовий рік, що починається 1-го липня 1962-го року, становитиме $ 87 більйонів. Ці самі фахівці твердять, що той високо рекордовий бюджет у мирному часі буде збалансований, якщо тільки економіка ЗДА вповні видужає з теперішньої рецесії. Кеннеді перешле той бюджет на 1963-й рік в січні 1962-го року Конґресові. Це буде перший бюджет, за який вповні відповідатиме теперішній Президент. Минулого тижня Кеннеді переслав Конґресові доповнений бюджет президента Айзенгавера в сумі $ 84.300.000.000. Щоб збалянсувати бюджет на 1963-ий рік у висоті $ 87-ох більйонів, треба значного збільшення прибутків із федеральних податків. Дефіцит для фінансових років 1962 і 1963 передбачений у сумі коло $ 5 більйонів.

● **У ватиканському журналі** „Цівільта Католіка" появилась стаття видатного італійського духовника з вимогою до уряду, щоб він увів пресову цензуру, яка поклала б край масовій публікації аморальних та сенсаційно - кримінальних історій.

Совєти отягаються з військовим перемир'ям в Ляосі

Москва. — Англійський амбасадор Франк Робертс вже вдруге зголосився до совєтського міністерства закордонних справ в справі Ляосу. У минулий понеділок він мав довгу розмову з віце-міністром Васілієм Кузнєцовим, а в середу з віце-міністром Георґієм Пушкіном. Ці обидва совєтські „достойники" дбайливо вминали одверту відповідь на виразну вимогу ЗДА й Англії, щоб мирові переговори в справі Ляосу були попереджені проголошенням військового перемир'я, що його перевірила б і ствердила б Міжнародна контрольна комісія. Совєтські представники „погоджуються" на незалежний і невтральний Ляос, на мирові переговори на 14-членній конференції, на 3-членну Контрольну комісію, тільки мовчать про припинення воєнних дій. Тим часом в Парижі англійський амбасадор Пірсон Діксон приймав у себе колишнього ляоського прем'єра Суванну Фоуму, якого „визнають" комуністи та який подорожує по Европі. Англійський дипломат заявив ляоському політикові те саме, що йому сказано у Лондоні: що коли він дійсно бажає миру і спокою своїй батьківщині, то повинен залишити подорожування по Европі та вживати мирових зусиль в Ляосі. Суванна Фоума заявив, що він поїде всетаки ще до Београду, Праги, Варшави та Москви, а після того вернеться до Камбоджі і вестиме переговори про коаліційний ляоський уряд — в столиці Камбоджі, Пномпенгу, а не на території Ляосу. Він відмовився поїхати до столиці Ляосу Вієнціяну, зазначивши цим свою опозицію до тамошнього теперішнього уряду Боуна Ума.

● **Польська комуністична партія** розіслала до своїх членів тайний обіжник з датою 29-го березня ц. р., в якому поручає не задразнювати відносин з Католицькою Церквою в Польщі, але водночас потверджує, що буде продовжувати політику яка викликала з Церквою конфлікт: заборона навчання релігії в школах, цензурування релігійних книжок у бібліотеках, ведення антирелігійної пропаґанди й стягання податків від католицького університету в Любліні.

В Індонезії скінчилась антикомуністична партизанська війна

Якарта. — 25.000 повстанців в північному Целебесі склало зброю серед спеціяльної паради в місті Амуранґ перед губернатором тієї провінції, полк. Санундаром. Ці партизани стояли під командуванням полк. Данієля Сомби. Головне командування армії посередничило в переговорах про складення зброї партизанами, яких спершу було яких 100.000 та яких число скорчилось впродовж трилітньої партизанської війни. Ця війна вибухла в лютому 1958 року внаслідку прокомуністичної політики президента Сукарна. Тоді склався був другий протикомуністичний уряд, який проте не мав успіху, бо більшість армії залишилась вірна названому президентові. Провід індонезійської армії завжди був також протикомуністичний, але він був водночас льояльний до Сукарна в ім'я національної єдности, потрібної головно із уваги на все ще незакінчений спір з Голляндією за західню Ґвінею, до якої має претенсії Індонезія, як до частини своєї території, та яку зберігає під своєю адміністрацією Голляндія. За останній рік згинуло 7.670 партизанів, коло 800 вояків урядової армії і коло 1.000 цивільних осіб. З-посеред тих, які тепер піддались, коло 6.000 були вояками реґулярної армії.

Король Марокка просить де Ґоля звільнити арабських в'язнів

Париж. — Французький президент Шарль де Голь дістав в середу 5-го квітня від марокканського короля Гасана II офіційну просьбу — звільнити з в'язниці п'ятьох альжирсько-арабських націоналістичних лідерів, що їх французи підступом схопили в 1956 році. Особливо в'язнений Мохаммед Бен Белла користується великою повагою в альжирсько-арабському світі. Зрештою, всі ті 5 в'язнених діячів рахуються формально членами екзильно-революційного уряду Альжиру, що його покликав до життя націоналістичний альжирський Фронт національного визволення. Вже туніський президент Габіб Бурґуіба радив де Голеві у безпосередній розмові з ним звільнити тих 5-х в'язнів для відпруження політичної атмосфери перед безпосередніми переговорами між Францією і альжирськими арабами. Те саме радив у своїй пресовій конференції кол. французький прем'єр Пієр Мендес-Франс, який 5-го квітня ц. р. таврував однаково уряд Мішеля Дебре, як й альжирсько-арабських націоналістів, що вони з мотивів тактики відтягають безпосередні переговори і насправді сприяють продовжуванні 6-річної війни в Альжирі. Тим часом праві французькі націоналістичні кола продовжують переводити терористичні замахи для демонстрування своєї ворожости супроти всяких безпосередніх розмов із арабськими націоналістами.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

На Великдень

Найбільшим святом у році є Великдень, свято Воскресення Христового. Велике це свято подією, яку відзначаємо, своєю символікою, радісне весняним часом і обстановою, в яких відбувається, і велике воно очікуванням та підготовою до нього. Великдень — це справжня кульмінація всебічної, тривкої радости.

Проте, головною передумовою цього свята - радости є не так зовнішня обстанова, не так погідна днина, гарний новий одяг, добробут у хаті і навіть не фізичне здоров'я, але в першу чергу наставлення нашої душі, скеровані у відповідному напрямі наші думки і почування. І коли все інше, всі зовнішні обставини таких свят не завжди залежні від нас, то ця головна передумова радости залежить у першу чергу від нас самих.

Так, ми можемо мати веселі й щасливі свята в кожних обставинах і в кожній ситуації! Ті свята будуть веселі й щасливі, якщо ми будемо чисті серцем і душею, якщо будемо в порядку самі зі собою. Вони будуть веселі й щасливі, якщо ми матимемо свідомість виконаних обов'язків і зобов'язань супроти Бога, супроти родини, громади і свого народу. Світел і прикрас нашої душі не можуть заступити жадні зовнішні блиски.

Це треба нам мати на увазі і про це пам'ятати у велике свято радости, на Великдень. Навряд чи в нашій американсько-українській спільноті знайдеться хтось такий, що терпів би на Великдень голод чи не мав у що одягнутись. Але чи в цьому добробуті всі ми пам'ятаємо про наших братів і сестер там, на рідній землі, що все ще в неволі і в потребі? Чи всі ми пам'ятатимемо про наші прабатьківські традиції, до яких належить пожертва великодньої „писанки" для потребуючих? Чи пам'ятатимемо, що наш нарід в очікуванні свого національно-державного Великодня покладає на нас великі надії? Чому б нам не збільшити нашої великодньої радости висилкою „писанки" до ЗУАДКомітету, пожертви на пам'ятник Шевченкові, датку на цілі УККомітету! Чому б не збільшити тієї радости твердою постановою не тільки святкувати, але й жити та поступати в дусі Великодня, в дусі всепрощення, краси і добра!

В цьому то дусі й бажаємо всім справді Веселих і Щасливих Свят.

Христос Воскрес — Воістину Воскрес!

Воскреслий Христос переможе

Боротьба з релігією в Совєтському Союзі, в цій „країні будованого соціялізму", переходила протягом майже півсторіччя різні фази. Підписаний Леніним декрет Ради Народних Комісарів РСФСР з 23-го січня 1918-го року, відокремлюючи Церкву від держави, нібито забезпечував свободу совісти, але водночас, конфіскуючи майно всіх церковних та релігійних товариств і забороняючи їм володіти будь-якою власністю, відбирав Церкві можливість існування і дії. Рік пізніше в програмі Російської Комуністичної Партії (большевиків), ухваленій VIII з'їздом РКП (б) 22-го березня 1919-го року, §13-ий стверджував, що компартія „не задовольняється декретованим уже відокремленням Церкви від держави і школи від Церкви", але „прагне повного зруйнування зв'язку між експлуататорськими клясами і організацією релігійної пропаганди, сприяючи фактичному звільненню трудящих мас від релігійних забобонів". Згодом прийшла доба воюючого атеїзму, коли розпочато проти релігії справжні неронівські переслідування — із нищенням Божих Храмів, розстрілюванням, ув'язнюванням і засиланням єпископів та священиків і утисками вірних усіх існуючих Церков. Не добившися бажаних успіхів, значить, не знищивши всіма цими адміністраційними заходами ні Церкви, ні Христової віри в душах людей, червоні кремлівські самодержці під час другої світової війни і потім після смерти Сталіна пішли на деякі поступки, припиняючи відкриті переслідування проти „Русской Православной Церкви", що їй, узалежненій від відділу культу в міністерстві внутрішніх справ, дано деяку свободу.

Під сучасну пору наступ воюючого комуністичного атеїзму на Церкву обмежено здебільша пропаґандою й аґітацією, особливо в пресі і в радіо. Добиваючись, буцімто, „атеїстичного перевиховання" людей, комуністичні часописи й аґітатори висміюють релігію, знеславлюють священиків і єпископів, як пройдисвітів, ошуканців, п'яниць, розпусників та ін. і затавровують вірних, як „темних", „несвідомих" людей, а їх громади, як „осині" чи „зміїні гнізда". В деяких випадках такого роду пропаґанда розбурхує пристрасті, як це було, наприклад, у Києві під час великодніх свят минулого року, де під'юджені аґітаторами комсомольці - атеїсти вдерлися до Володимирського собору і почали там бешкетувати, а вірні так гостро на це зареаґували, що міліція мусіла хуліганів обороняти. Уся ця большевицька неперебірлива „виховно - аґітаційна" діяльність мала цілком протилежні наслідки: згуртувала вірних ще тісніше навколо їхніх церков та пастирів і наставила неґативно проти таких метод широкі кола населення. У висліді московська „Правда" мусіла виступити в числі з 8-го січня ц. р. із „Словом зверненим до розуму", в якому закликає атеїстичних аґітаторів не ображати почуття віруючих.

Широкий спротив населення Польщі, яке масовою участю у страсних і великодніх відправах відповіло на режимні напади проти Церкви, примусив до відступу також і Гомулку та інших керівників польської компартії у веденій ними антирелігійній кампанії. В секретному меморандумі до компартії, випущеному вже під час великодніх свят, політбюро польської компартії радить дотримуватися поміркованої тактики в дальшій боротьбі з релігією, закликаючи навіть не загострювати взаємин між державою і Церквою.

Усі ці поступки, зроблені комуністичними режимами Совєтського Союзу й інших країн останніми тижнями, особливо у зв'язку з урочистим масовим святкуванням великої події християнського світу — перемоги Воскреслого Христа над смертю, хоч і є доказом поразки світового комунізму в його фронтальній боротьбі з релігією, все ж таки ще не свідчать, що ці комуністичні режими відреклися встановленої в їхніх програмах цілі — повного зруйнування релігії — віри в Бога в духовості людей. Свої намагання в цьому напрямку вони продовжують.

Але й це не дасть їм бажаних наслідків. Воскреслий Христос переможе і ці намагання комуністичних безбожників, як переміг Він своїм воскресенням владу іродів і цезарів усіх попередніх століть, як переміг смерть і як потім Його слово і вчення перетривало і перемогло усі жорстокі і довготривалі переслідування.

Пересторога Кубі

Державний департамент проголосив на 36-ох сторінках друку офіційне становище З'єдинених Держав супроти Куби, як держави, режиму Фіделя Кастра й кубинського народу. ЗДА деклярують своє найприхильніше становище у відношенні до Кубинської Республіки, як одного з найближчих своїх сусідів, і до аспірацій кубинського народу, визнають помилки власної політики з минувшини американсько - кубинських взаємин, стверджують правильність революційно - реформістичних гасел, під якими проходила революція Фіделя Кастра проти скорумпованого диктаторського режиму Фульдженсія Баттісти, і якнайгостріше таврують режим Кастра, що зрадив ці гасла й перетворив Кубу в форпост міжнародного комунізму в Латинській Америці. Державний департамент закликає Фіделя Кастра завернути зі шляху комунізму, відірватися від московсько - пейпінґського диктату і вернутися на шлях демократичних свобод та соціяльних реформ, що їх можна було б переводити з підтримкою всіх кубинських сусідів. Якщо цього не станеться, то державний департамент передбачає упадок режиму Фіделя Кастра внаслідок спротиву самого кубинського народу. Американський уряд не погрожує Кубі Кастра і не деклярує одверто своєї активної підтримки протикастрівським повстанцям, але недвозначно натякає на це, кажучи про свою „повну допомогу" кубинському народові в його змаганнях „осягнути волю, демократію і соціяльну справедливість".

Як можна було сподіватися — Фідель Кастро зареаґував на цю заяву державного департаменту грубою лайкою, новим потоком образливих слів, чванькуватих нахвалянь і погроз. Офіційний документ американського уряду в офіціозі Кастра „Революсіон" названо „брудним клаптиком паперу", а у відповідь на заклик порвати з комуністичними центрами, що послуговуються Кубою, як своїм знаряддям усупереч інтересам кубинського народу — Фідель Кастро заповідає свою перемогу. Трагікомічно звучить в устах Кастра прозивання теперішнього американського уряду, як уряду „мільйонера Кеннеді", що „не має ні авторитету, ні глузду". Трагікомічно звучить заява Кастра і його прибічників та прислужників, що комуністична Куба не тільки вдержиться, але й поширить свої впливи на всі країни американського континенту.

Одним із найпозитивніших виступів Дж. Ф. Кеннеді під час його передвиборчої кампанії був виступ, в якому він дорікав адміністрації Д. Д. Айзенгавера за її занадто делікатну поведінку супроти Куби Фіделя Кастра й одверто радив активно допомагати кубинським еміґрантам - повстанцям. Ставши президентом Дж. Ф. Кеннеді мусить бути обережнішим у своїх словах. Але він має величезні можливості діяти на шкоду режимові Фіделя Кастра, маючи на увазі ту загрозу існування комуністичної Куби під боком З'єдинених Держав.

Комуністичний режим на Кубі з його безперервними провокаціями та експортуванням до всіх країн Південної Америки комуністичних ідей і гасел протиамериканської ненависти — це терня в живому тілі американського континенту. Фідель Кастро має рацію, коли звертає увагу на Бразилію, Мехіко і Еквадор: хоч ці країни далекі від наслідування його і пильно дбають за добрі взаємини із ЗДА, проте тамошній зріст „невтралістичних" настроїв є доказом, що режим Кастра повинен бути зліквідований якнайскорше. Занадто велика делікатність тут так само шкідлива, як у відношенні до комуністичних аґресорів в Ляосі і Південному В'єтнамі. Упадок Фіделя Кастра конечний з погляду не тільки інтересів кубинського народу, але й інтересів ЗДА.

КИЇВСЬКА ТРАГЕДІЯ

Протягом останнього півсторіччя Київ зазнав багато трагедій, воєнних руйнувань і стихійних нещасть, але однією із важчих, коли брати до уваги кількість загинулих людей, була трагедія спричинена безвідповідально веденими меліораційними роботами в околиці Бабиного Яру і на передмісті Куренівка. Сталася вона в понеділок 13-го березня і у її висліді — згідно з офіційними даними — 145 людей загинуло, а 143 було поранених.

Два з половиною тижні, від 13 до 31 березня, совєтська преса мовчала про цю жахливу катастрофу, не згадуючи про неї навіть натяком. Щойно, коли вістки про цю трагічну подію привезли до Москви туристи і передали їх закордонним кореспондентам, совєтські чинники виступили, але тільки в київських газетах „Правда Украины" і „Радянська Україна", із „Повідомленням урядової комісії про закінчення розслідування причин аварії намитих земляних мас у Бабиному Яру і заходи по ліквідації наслідків затоплення і руйнувань в районі Куренівки м. Києва". З опублікованого 31 березня ц. р. повідомлення виходить, що ця трагедія набагато важча й жахливіша як про це подали були з Москви закордонні кореспонденти. Це підтверджувало б одержані у Вашингтоні дипломатичним шляхом вістки, що під час цієї катастрофи загинуло не 145, але цілі сотки людей і що багато більше було поранених і шкід.

Повідомлення написано совєтською канцелярською мовою і виглядає на поквапний переклад з російської мови.

Наслідки катастрофи з'ясовані в цьому офіційному повідомленні, надрукованому в „Радянській Україні" ч. 76 з 31 березня 1961 року, такими словами:

„В результаті аварії зруйновано або серйозно пошкоджено 22 приватних одноповерхових дерев'яних будинки, 5 двоповерхових і 12 одноповерхових дерев'яних будинків державного житлового фонду і два одноповерхових гуртожитки барачного типу. Загальна площа всіх цих будівель становить 4.774 кв. метри. Зазнали зруйнування виробничі будівлі трамвайного депо імени Красіна, експериментального заводу „Укрпромконструктор" і буддвора Управління капітальних ремонтів міськвиконкому. Площа зруйнованих і пошкоджених цехів становить 5.990 кв. метрів. Трамвайне депо підлягає новій, а завод „Укрпромконструктор" частковій відбудові. Були також пошкоджені й виведені з ладу сітки й споруди енерго- і газопостачання, водопроводу і каналізації. При аварії виведено з ладу 7 трамвайних вагонів, з яких 5 були в трамвайному депо, один тройлебус, один автобус і дві пожежні автомашини, що прибули для відкачування води з затоплених підвалів. Загальна матеріяльна шкода від затоплення і руйнувань становить 3.7 млн карбованців. В районі аварії загинуло 145 чоловік. Із 143 потерпілих і доставлених у лікарні міста на 30 березня ц. р. видужало 84 чоловік. Інші перебувають на лікуванні".

Причини цієї жахливої катастрофи представлені в цьому офіційному повідомленні плутано і невиразно:

„13 березня 1961 року о 8 годині 30 хвилин з верхньої частини Бабиного Яру сталося раптове сповзання значної маси розрідженого ґрунту гідронамиву, яка затопила площу до 25 гектарів на околиці м. Києва в районі Куренівки. Роботи по замиву (засипанню з допомогою розрідженого водою ґрунту — ред.) Бабиного Яру ґрунтами від розкривання кар'єрів Петрівських цегельних заводів були розпочаті в 1950 році з метою ліквідації яру і впорядкування цієї території, прилеглої до Сирецького житлового масиву. Згідно з висновками залучених спеціялістів Академії наук УРСР, Академії будівництва та архітектури УРСР і проектних організацій, аварія сталася в результаті помилок, допущених у проекті, і порушення технології виконання робіт, які провадились спеціялізованим управлінням Но 610 Міністерства будівництва УРСР, що привело до великого насичення водою нижніх шарів намиву і зосередження значної кількости води у верхів'ї яру. Під діянням сильного вітру, швидкість якого в день аварії, досягла 20 метрів на секунду, вода, що зібралася у верхів'ї яру, розмила перемичку (греблю — ред.) та укоси намиву, проникла в розріджений ґрунт нижніх шарів. Це викликало їх сповзання в нижню частину Бабиного Яру, а по ній — на прилеглу територію району Куренівки".

Визначування сильного вітру, як безпосередньої причини цієї катастрофи, „під діянням" якого вода прорвала греблю і намивні укоси, мало переконливе. Вже скорше можна думати, що причиною, яка привела до прорвання греблі і сповзання цілих шарів землі, був якийсь незгаданий у повідомленні вибух. Про можливість такого вибуху свідчить не тільки раптовість катастрофи і її розміри, але й наявність в її околиці таємничого „експериментального заводу Укрпромконструктора".

Про те, що кількість загинулих і потерпілих була набагато більша, як це подано в повідомленні, свідчила б приведена в ньому згадка про надання всім, хто втратив житло, „житлової площі в нових будинках", зокрема факт, що пошкодованим надано „406 квартир житловою площею близько 12 тисяч квадратних метрів", значить, на понад 1.000 кв. метрів більше, як взята разом площа зруйнованих житлових будинків і зруйнованих та пошкоджених цехів, які виносили тільки 10.674 квадратних метри.

Закінчується повідомлення запевненнями про допомогу потерпілим, про відбудову знищених будинків і про належне забезпечення в майбутньому реалізованого в цій околиці „гідронамиву".

Усі ці „заходи" виглядають як жорстоке глузування, особливо ж в обличчі того факту, що київські совєтські газети не відважилися подати повідомлення про трагедію в Бабинім Яру і Куренівці зараз після того, як вона сталася, а надрукували тільки „повідомлення ... про закінчення розслідування причин аварії" щойно наприкінці березня ц. р., і зокрема в обличчі того факту, що центральна совєтська преса з офіційними органами партії й уряду „Правдою" й „Ізвєстіями" не присвятила київській трагедії ані одного рядка згадки, так, якби нічого не сталося. Московські „Ізвєстія" воліють друкувати в ці дні на своїх перших сторінках забріхані повідомлення про „трагедію ... безробіття в Америці".

Н. Курінний

ПЕРЕДІСТОРИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВЕЛИКОДНІХ СВЯТ

Український Великдень — свято, що в своїй поетичній і ідейній формі зберегло історію ідейно - етичного розвитку українського народу. Це цілий цикл святочних релігійних церемоній, які відбуваються в певній послідовності протягом майже місяця, що має свої підготовчі та кульмінаційні фази, свою основну і додаткові ідеї.

Великдень у християнському обряді — свято пересувне: відбувається воно в першу неділю першого весняного **м о л о д и к а** на спогад хрестних страждань і Воскресіння Ісуса Христа. Символічна обрядовість цього свята сягає апостольських часів. Моментами цього святкування є свята: Вхід до Єрусалиму, Страсті Христові, Воскресіння та Вознесіння.

Українські особливості свята Великодня такі:

Вже на Благовіщення (святкується з IV століття по Різдві Христовім) відчувається, що гряде Великдень. Кілька спостережень пов'язують це свято з Великоднем.

Першим святом великоднього циклу треба вважати Вербну неділю. В цей день святять гілки верби. Після посвячення вдаряють вербичкою один одного, а господарі свою худобу, приговорюючи: „Будь здоров, як вода, а багатий, як земля". Свято вступу Христового до Єрусалиму тут поєднано з народним святом приходу весни символом якої виступає гілка верби з розквітлими бруньками. Свято супроводжується дитячими грищами — рештками молодецьких герців.

Живна Середа. Середа передвеликоднього (страсного) тижня. В цей день печуть усе для свята: паски, стільник, боханці з житнього борошна — так зв. „кукупи", а ввечері поміж худобою розпалюють багаття і промовляють: „щоби худоба була ясна така, як вогонь", „щоб змій її не шкодив". В цю ж середу господарів відвідують „кукуцарі" (Галичина), себто хлопці й дівчата ходять по хатах і здоровлять господарів, бажають їм, щоб вівці й ягнички плодилися. Люди вірять, що як не будуть ходити кукуцарі, то буде кінець світу.

Дуже цікавим є звичай цього дня „грійте діда". Діти — хлопці й дівчата — ходять по хатах і кричать під вікнами „грійте діда": зсередини відповідають: „гріємо, гріємо!" Після цього дітей обдаровують (хлопцям дають хліби, а дівчатам яйця). Дівчатам дають лизати соли або вкидають боби за пазуху, щоб у цьому році народжувались ягниці, а не барани.

Страсний четвер. Відбуваються Страсті Господні. Євангелію читають багатьма мовами з передзвоном у перервах. (Дзвін на Україні вживається проти злого духа вже від скитських часів). Люди стоять в церкві з свічками, потім вертаються з ними додому, а господарі (батько) значать вогнем хрести на сволоку, стінах, мисникові, над дверима, над іконами, над вікнами, на дверях стайні, клуні та над ворітьми. Цікавий звичай „тегелева": В четвер зраня перед кожною хатою палять вогнища — очищуючий вогонь. Сільський коваль заковує Гирода ударом молота на наковальні.

В П'ятницю, навпаки, не можна зовсім розпалювати вогню. В цей день відбувається винос Плащаниці. Урочиста процесія виносу відбувається на зразок великого виходу візантійського імператора (порядок руху процесії з виносним хрестом попереду, корогвами (лябарами), хором, церемоніялом руху достойників і самого імператора). Перший звичай — заборона вогню — дохристиянський. Церемонія виносу — історична традиція раннього християнства, доповнена атрибутами української народної культури і її символами. Вражає багатство одягу.

Страсна Субота. Господиня - ґаздиня готує їжу на неділю. Їжа молочна, м'ясна — борщ, сало, вудженина, яйця тощо. Субота, це день готування сім'ї до Святої Ночі: Воскресіння Христового, свячення паски тощо, — до великого очищення духу, природи, всіх людей, як живих, так і померлих, від гріха, до дня всепрощення і єднання.

Все, що робилося досі, було лише підготовкою до церемонії великодньої нічної відправи і культових церемоній наступних днів. Що це так, ми можемо бачити в церемонії готування великодньої трапези, тих містично - релігійних звичаїв, які в цей час відбуваються, тих замовлень, при...

(Закінчення на стор. 3-ій)

ДЕНЬ

Це вже не будень ця днина:
небо обмилося біло
й ніби весела дитина
ген, аж під місто прибігло.

Місто сміється шибками
(з радощів? сонця? екстази?)
хочеться впасти устами
й розцілувати вас, бази!...

Можна би вітром упитись,
вчутися в соняшний гомін...
Як можна вірити й жити
серцем Невірного Томи?

Хтось Превеликий і Світлий
з гробу важкого підвівся —
Браття! в цей ранок досвітній
вітром і сонцем молімся:

Дні в нас розбиті, пригаслі,
дні — понад пропастю кладка:
дай свої руки — о, ясні!
дай свої очі — о, батька!

АНАТОЛЬ КУРДИДИК

З НАШИХ БУДНІВ

В ОБЛИВАНИЙ ПОНЕДІЛОК

Так, був колись, в Краю, „Обливаний П о н е д і л о к!" Зправді, що й тут, часом, під ів. Юром, хлюпне хлопець на дівчину парфумою чи кольонською водою, та це, вибачайте, жадний народний обичай, а чиста пародія. Справжній, так сказати, старокрайовий „Обливаний Понеділок" показала нам наша краєва балерина, п-на Рома Прийма, під час свого концерту у Тавн Гоплі, в неділю 26 березня ц. р.

Ой, чудесна була з неї дівчина-Анничка, що вся в стрічках і намистах вийшла на Великдень до церкви, і нібито крадеться вулицею, щоб її хлопці не застукали, а насправді тільки й жде на те, щоб котрийсь легіненько хлюснув на неї з відро води! А коли вже хлопці добре її пообливали і змочили до нитки, тоді й сама набралася відваги, вхопила конівчину і давай обливати парубків! — що саме панна Рома з великою грацією та з блискучим хистом відтворила в балетній формі.

А щоб Вш. Публіка не мала найменшого сумніву відносно цього прадавнього й мокрого обичаю, партнер панни Роми, п. Василь Шуст, дав відповідний коментар до її танку, причому всіх здивував так своїм акторським талантом, як і глибоким знанням народних традицій, — ніби консультувався в цій справі у такого визначного знавця нашого фольклору, як Роман Купчинський.

Під викладом п. Шуста я можу підписатись обома руками. Так, справді, в Світлий Понеділок ходили дівчата по селі мокрі, як кури. Мої сестриці, коб здорові були, тільки те й робили цілий день, що сушились, передягались і знову бігли на цвинтар. Пригадую собі, як старша хвалилась перед молодшою: „А мене вже нині три рази обливали!" Це був великий гонор для такої непоказної дівки, як вона... Звичайно, ще більша честь була від того, коли „цілу" дівчину затягнули хлопці в воду...

Пригадую, в сусідньому селі П. був такий звичай, що в „Обливаний Понеділок" кидали дівчат з моста в річку. Це, мовляв, за словами п. Шуста, на пам'ятку, що колись, у давнину, наші предки в такий спосіб випробовували, котра дівчина — відьма. Як нещасне дівчинище виплило наверх — значить, в порядку, ОК. Коли ж пішла на дно і втопилась, значить — відьма! Так їй і треба!

Вправді, за моєї пам'яті відьом уже не шукали, проте під час такого річкового спорту були випадки, що кінчилися каліцтвом. Траплялися теж інші „ексиденти"...

Тепер такого не буває на цій вільній землі... З моздірів не стріляють, дівчат до Іст Ріверу не кидають, та й до свяченого ніхто так дуже не присаджується, бо пан доктор каже тримати дієту. Хібащо, дехто з земляків, вертаючись з гостини в доброму настрої, трахне на „гайвеї" чиєсь авто або своє погаратає... Тільки й того всього звичаю та обичаю.

І к е р.

М. Стрийський

ВЕЛИКДЕНЬ

(Романові — присвячую)

Хай вітер весняний на своїх крилах і до них воскресну пісню донесе і голос воскреслих дзвонів. Із села нашого й нашої дзвіниці — говорив старий паламар.

— А тепер, Єгомосцуню! Я вже старий. І вн вже не молоді! Берімся до того найбільшого дзвона - Андрія. Що його громада наша ще до війни в честь нашого Митрополита справила. Разом обидва якось раду дамо!

Й обидва дзвонили. Єгомосьць немолодий. І паламар вже старий.

Дзвонили тим найбільшим дзвоном, що його громада справила. За Україну дзвонили...

А опісля паламар пішов у кут дзвіниці, щоб похристуватися з „Теклею". „Текля" — була статуя Ангела. Певно із якогось старого вівтаря. Ніхто не знав, чому її Теклю назвали. Може назва ця пов'язана із якоюсь дівчиною, чи молодицею, яка Текля називалася. І її — Теклю — поганці татари колись в ясир взяли.

Хто його знає. Старі то вже часи! І всім із пам'яті вже повиходили!.. Ніхто не знав, хто її там поставив. І як довго вона вже там стояла. Але була! І щороку кожний уважав своїм обов'язком на Великдень і Теклі повінчувати. І свяченим яйцем із Теклею поділитися. Але тільки жовтком. І від того вінчування не тільки її уста, але й ціла Теклина голова, аж жовта була. І паламар також того звичаю не міг минути.

— Вінчую тобі, Текле, щобим діждався старий ще тої хвилини й побачив, як мій другий син, якого на Сибір вивезли ще зі мною, татом і з тобою міг похристосуватися!

І не видержав старий. Голос йому в горлі заломився. Щось наче в грудях стиснуло! І старий розплакався. А старий священик у другому куті свого Олега нагадав.. І нишком сльозу із ока отер...

І злізли священик і паламар із дзвіниці. А за ними другі йшли. І кожний дзвонив. Дзвонили ґазди й ґаздині, парубки і дівчата, і хлопці і діти малі. І три дні так дзвонили. Через Свята цілі!

А згодом кожний на місце йшов, де колись під церквою символічна могила була. Із березовим хрестом. І на ньому вінок із терня. І напис на хресті пишався! Борцям за Волю України! Могили вже не було — розсунули її вороги. Ні хреста на ній. Ні вінка тернового, ні напису! Все то рука північного вандала знищила. Але того кусника рідної землі, де могила колись була, не під силу було знищити навіть тому, який сотками дивізій величався. За мала сила до того була! Клаптик землі рідної, де могила була, залишився. І хоч на могилі хреста не було, він був у серцях тих людей. І замість напису, який знищено на могилі, серця тих людей під простими сіряками для України билися!

І клякнув священик, а біля нього паламар. На тому клаптику рідної землі, де колись могила була. І молилися. Щоб Україна воскресла. І тих згадали, що за неї життя своє віддали. Над ними пташки співали. Татарська Яблінка ціла у квітах була. Неначе білим молоком хто її обіллляв. І раз-по-раз падали пелюстки із цвітучої яблуні. Падали на той клаптик Рідної Землі, де колись могила була. І прикривали сиву голову священика й лису паламаря... А соняшне проміння їх пестило. Так, що цілі в біло - золотому сяйві були...

І так ясніли, як голови тих Святців, що в церкві.

І всі опісля на могилу йшли. І багато тих квітів вже призбиралося. І все нові приходили й квіти кидали. Так, що із тих квітів нова могила виросла. Квітяна! А квітів того року в той час багато вже було. Бо пізній того року був Великдень. Із Юрієм зійшовся.

І сонце на них світило і їх милувало. Тих усіх, що молилися й на клаптик Рідної Землі, де колись могила була квіти складали свої...

А Воскреслий Божий Страдник благословив їх. І жертву їх прийняв. Благословив тих, що за Нього, Його Правду святу і за Його доньку Україну життя своє віддали. Благословив і тих, що за них молилися і за Україну...

І десь у глибині душі в людей тих, що так клячали й молилися, гомоном могутнім гомоніли Христові слова, а серце кожним своїм ударом потверджувало їх правдивість: „Справді кажу вам, що зерно пшеничне в землю як не впаде і в ній не зотліє — плоду не принесе. А як те зерно в землю впаде і в ній зотліє, плід принесе й то сторократний".

А ворог стільки того зерна золотої, чільної пшениці у Землю України засіяв і тілами мільйонів жертв дітей України заскородив!..

І десь у серці родилася віра: Христос воскрес, так як наперед сказав — сповнилося то, що сказав. І мільйони тих українських жертв — не пропадуть. Вони плід принесуть! І буде плодом цим — В о л я У к р а ї н и!..

(Кінець)

ВСЯ ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГОВІ ЦІЛІ ЗУАДКОМІТЕТУ

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФИЛАДЕЛФІЇ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

ПЕРЕДІСТОРИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВЕЛИКОДНИХ СВЯТ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

читань та побажань, що пронизують усю великодню обрядовість. Найбільшої урочистости великодні церемонії досягають при виготовленні пасок, стільника та писанок.

Паску виготовляє сама господиня і лише, коли вона сама того зробити не може, її купують у „паскарів", себто тих, що спеціяльно вміють їх виготовляти.

Паска — то півсферичної форми хліб, 5 - 7 кгр. ваги, зроблений з пшеничного питльованого борошна. Оздоба паски свідчить про її походження. В центрі наліплюють з тіста розетку, обведену колом навкруги неї — кривоніг на 5, 6, 8 ніг. Навколо паска оперезана орнаментальною смугою тіста. Розета — то присвята сонцю - вогневі. Розета, варіянти кривонога і коло — це його передісторичні символи. Найстарші малюнки цих символів ми знаємо з часів трипільської і передскитської культур.

Виготовлення паски супроводжувано релігійно - культовими церемоніями, як ось: 1) жертва „курячого хвоста": відривають у курки хвоста і спалюють його на вугіллі в печі, де мають пекти паску. При цьому замовляють курей від нападу шуліки; 2) жертва „нетлі": в піч на вогонь кидають висівки, при цьому замовляють метелика - тлю, що має від цієї дії зникнути; 3) жертва „вихопника": після виготовлення паски господиня зчищає рештки тіста, робить з нього малесенький хлібчик, „вихопник", і кладе його в піч. Коли він спечеться, вихоплює його звідти, бере в руки назад себе, ламає на шматочки і роздає дітям з замовою - побажанням, щоб ніколи хліб у хаті не переводився. Крім того, виготовляють манюсенькі хлібчики, які роздають присутнім „за душу пропасниці", себто за її загибель. Мініятюрні вотивні хлібчики відомі на Україні із знахідок трипільської культури за 2 - 3 тисячі років та в білогрудській за 900-700 років до Різдва Христового. 4) Замовлення „поговору". Коли паску вже вміщено в піч для випікання, господиня щільно замащує вістя печі і промовляє при цьому замову проти брехні і поговору ворогів. 5) Чарування лопатою: коли паска сидить у печі, господиня лопатою хрестить стіни, кути, під полом, три рази б'є лопатою в двері і ставить її на два тижні в куті сіней. Цим вона очищує хату від нечисти. 6) Чарування з ножицями при столі: господиня перев'язує ножиці шворкою і разом з ними об'язує ним стола навхрест. При цьому приговорює замову на добре ставлення до дому господаря. Якщо в хаті є дівчина, то цією самою шворкою вона опісля перев'язує собі коси, а коли дівчини немає, то шворкою перев'язують хвоста як засіб від урока. А ножиці після цього кладуть на час свят під постіль. 7) Чарування очкуром (паском): господиня туго пов'язує жердку біля печі паском, примовляючи, щоб чоловік її так любив завжди, як туго завинутий пасок. 8) „Худібна паска", вишкребки від печива святкової страви, стільки бджіл і трохи меду господиня замішує, сушить, розтирає на порошок і береже скотині на лік. 9) Відбуваються також чарування над сокирою, з водою тощо. 10) „Стільник". Особливе значення має виготовлення „стільника" великого хліба. В нього встромлюють перед печенням стільки яєць, скільки людей мешкає в хаті. З того, яке яйце лусне в печі під час печення хліба, віщують смерть тому, для кого це яйце було призначене.

Найголовніше печиво призначене: паска — сонцеві-вогневі, „настільник" — душам живих членів роду.

Є ще деякі факти для глибшого висвітлення народного Великодня. Як приходять з церкви в четвер, ставлять свічку на хребет худоби. В складі ритуальної страви на це свято немає ні куті, ні узвару, ні каш, ні овочів, ні пирогів. Натомість підкреслене зживання вепра. Констатуємо, що свято Великдень не має ознак хліборобського свята. В ньому збереглися елементи дохристиянського культу сонця та вогню, забобони скотарства, віра в чистку від злого, відновлення душі та єднання живих з померлим родом.

В цьому єднанні відограє велику ролю писанка. (Між ними треба відрізняти: власне писанки, капанки, крашанки, шкрябанки, кам'янки).

Писанки — то яйця, оздоблені різноманітними узорами, виконаними у фарбах. На них є емблеми християнські, тіла небесні, речі вжиткові (мотовило, гребінь, човник тощо), композиції геометричні (кривоніг, клинці, безконечник), зображення звірят, людей та рослин.

Капанки — то яйця, оздоблені великими червоними або зеленими плямами під сподом узору або в його композиції.

Крашанки — яйця, суцільно пофарбовані однією фарбою.

Шкрябанки — яйця, що їх ня оздоба виконана надряпуванням на крашанці.

Кам'янки — писанки, виконані з каменя.

Писанки поширені на Україні (найкращі), в Білорусі, Литві, Болгарії, Сербії, Боснії, Греції, Чехії, Словаччині, Хорватії, Польщі, Румунії, Угорщині та Франції.

(В Білорусі і в Польщі легенда, що писанки виникли з каменя після Воскресіння Христа або з тих каменів, ним побито великомученика Стефана). Відомості про вживання крашанок є з апостольських часів. В гробах перших християн знаходжувано мармурові яйця та шкарлупи з яєць. Є легенда, що писанки писала Божа Мати і що яйця були в гробі Ісуса Христа. Проте справа іде далеко глибше. Християнство надало писанці *лише інший, глибший* зміст, залишивши незмінною основну передісторичну ідею її — бути символом людської душі. Про це свідчать археологічні знахідки.

У Франції в печері Ма д'Авіль на річці Гароні було відкрито таємну схованку, в якій було багато річкових гальок. На них червоною фарбою були пороблені оздоби великими плямами, крапками (крапанки) та геометричними орнаментами, як на писанках. Новіші досліди встановили, що ці гальки є виображенням душ людей, які жили в цій печері. Гальки були сховані від знищення, бо розбиття такої гальки визначало б нещастя або смерть її власника (галька — наш настільник). Гальки належать до кам'яної доби за 10.000 років до Різдва Христового. Отже уява про душу вже була в той час. Люди азільської культури жили в Европі в межах тієї території, де тепер поширені писанки. Гальки дряпанки знайдено і на Україні (Крим). Отже, виходить, що найстаршим типом писанок на нашій землі є крапанки і шкрябанки (Крим). Яйце в Україні знайдено вже в могилах за 1.500 років до Р. Х., а справжні писанки в слов'янських могилах — X-XII стор.

До крашанок та капанок долучаються потім писанки з орнаментами з трипільської культури (безконечник, коники, кривульки), з кимерійської — Гальштатта (кривоніг, сонце, місяць); ще пізніше з зображенням тварин і рослин (лікарських, приворотних, охоронних) і нарешті з символами християнства та знаками геральдичними.

Вся ця символіка від форми індивідуальних знаків дійшла до непорушних мотивних композицій нашого дня, але й до сьогодні зберігає свою початкову ідею — як знак людської душі, як то ми бачимо у великодньому печиві „настільник".

Після цього пояснення нам стане зрозумілим, чому писанка служить зв'язкові живих з мертвими предками рахманами, чому в час писання писанки ніхто не сміє згадувати мертвих, бо це загрожує її власникові смертю, чому її надсилають до мертвих на знак Воскресіння Христового.

Ісус Христос звільнив душі з аду, воскресив їх, дав їм нове життя, як дає нове життя яйце.

Ідея передісторичної писанки якнайкраще відповідала цій великій ідеї християнства і тому писанка стала символом цього Світлого Свята.

МАЛЯРСЬКА ВИСТАВКА Я. ГНІЗДОВСЬКОГО

Сучасне модерне малярство, а зокрема напрям абстрактного і безпредметного малярства викликає серед деяких кіл українського суспільства хвилювання, незрозуміння, а навіть обурення. Воно стає предметом частих і пристрасних дискусій, які кінчаються безвирішними.

Мені довелось слухати пристрасну дискусію на сучасне модерне малярство. При цьому називали малярів і їх картини, Згадували Я. Гніздовського, Ю. Соловія, Я. Я. Геруляка, М. Урбага, Гуцалюка, М. Мороза й інших. Дискутант, який заступав сторону модерних малярів, прийшов до висновку, що коли українці не розуміють модерного малярства, то „не матимуть своєї держави". Противна сторона опрокидувала це грубо натягнуте твердження, наводячи цілу низку контраргументів. Включаючись в дискусію і я висловлюю свої думки. Хто навіть не зараховує себе до фахівців - знавців мистецтва, але любить мистецтво є в ньому малярство, той не може кермуватися критерієм особистого смаку. Якщо мені не подобаються деякі картини з модерного мистецтва, то не можу сказати, що вони „нічого не вартні". Момент осуду модерного малярства лежить в площині розуміння і це найбільш істотний момент, про який ми всі часто забуваємо.

Почувши таке моє розуміння мистецтва один мій приятель запропонував мені піти 7-го лютого 1961 р. на відкриття виставки картин Якова Гніздовського.

У вінді запізнаюсь з симпатичною дружиною мистця Гніздовського. Перекидаємось кількома словами, бо на розмову немає часу. Зупиняємось на одному з поверхів в галерії Гаррі Салпетер 42 Іст при 57 вулиці, де розвішені найновіші праці мистця. Вперше понад усе впадає в око картина — безкрай лан пшениці, над якою знімається стадо пташок. Безмежна перспектива коливаючої пшениці губиться ген, ген вдалині. Око прилипає до картини, як бджола до нектару видайної квітки. Любуюсь красою картини і подивляю колосальну творчу працю мистця. Зазначую для уточнення, що не збираюсь давати оцінки виставки картин, бо це напевно зроблять фахівці — критики. З своєї сторони хочу тільки поділитись своїми враженнями і зачутими висловами — оцінками приявних глядачів.

Серед перших глядачів виставки зустрічаю людей пера — журналістів: І. Керницького, Ол. Лисяка, Ю. Лавріненка, Л. Полтаву, який коло кожної картини стояв і щось відписував, немов відмальовував. Довідуюсь, що американські журналісти були пів години перед самим відкриттям виставки і зробили свої замітки. Серед приявних бачу багатьох знайомих, любителів малярства, які напружено оглядали картини і снували думки, якби це було гарно мати той чи інший великий, а вже навіть і найменший образ у власній хаті.

Відвідувачі постійно напливають і невелика заля заповняється різнонаціональною публікою. Розмови ведуться українською, англійською, російською, німецькою, польською і іншими мовами. Прислухаюсь до українських голосів оцінки картин. Один з мистців, стоячи біля одної з найкращих картин, яка зображує чагари з сумовито-спокійною атмосферою водяного плеса, говорить — „це прегарна картина, але ця ж жабка в кутику псує враження". Інші завважують, що саме в тій жабці „весь смак", бо картина без цієї жабки робила б враження порожні. В. Барка оглядаючи побіч другу картину, — теж водяні плеса і каже — бачите, — це фактично картина сучасного українського клясика. П. Гірняк стверджує з приємністю, що українська спільнота давно вже не бачила такої мистецької виставки, де українські моменти сплетені зі світовими. Йому перебиває М. Прокоп іронічною заввагою на тему „гори накиданої кукурудзи". М. Лебідь — „Прошу, погляньте на цю прекрасну картину, на якій намальована жінка за працею, — аж напрошується потреба направити їй електричну лямпочку".

В другому кутку біля картини, що показує людей на рухомих сходах, які поспішають до праці, стояв мистець Ю. Соловій, який проте не хотів входити в дискусію. Ю. Лавріненко з насолодою пояснював якимсь паням красу найновішої творчости мистця, наводячи аналогії до попередніх його виставок. Л. Ортинський задиханий пробігав від картини до картини, оглядаючи їх зі всіх сторін. Я. Гніздовський вітав відвідувачів і давав їм коротенькі відповіді на питання.

Очі глядачів прямо прилипали до картин. Кожний в уяві вибирав собі образ і приміщував в своїй кімнаті. І я належав до тих, теж, і вибрав собі картину. Хоч всі картини мені подобались, але синові села і безмежних українських піль — вибрав безкрайій лан пшениці і плеса на воді. Так, я їх забрав з собою в своїй уяві і все їх бачу перед собою.

Яків Гніздовський належить до типу тих мистців, який знайшов те, за чим шукав, певний напрям, чітку форму і зміст. Про його останню виставку не можна говорити, як про спробу шукання шляхів, напрямку, але, як про завершеного мистця, який в своїй творчості стоїть твердо, і постійно її розвиває. На картинах Гніздовського виразно помітне те, що він не розраховує на продукцію, себто на кількість, але на високо кваліфіковану якість. Його картини характерні бездоганною майстерністю, яка виразно виявляється в прецизності повної гармонійности всіх технічних елементів, які йдуть в парі з талантом мистця. Цінним і важливим є те, що в картинах не запримічується повторень. Належить відмітити для загпального ствердження, що українська спільнота може гордитись творчістю Я. Гніздовського, твори якого є цінним здобутком для скарбниці української культури.

Микола Галів

Шевченківський концерт в Йонґставн, О.

В неділю 12-го березня Капеля Бандуристів ім. Тараса Шевченка завітала до Йонґставну і в залі Православної Парафії св. Петра і Павла дала Концерт в 100-річчя смерти нашого поета Т. Шевченка.

Перша частина концерту складалася з історичних та народних пісень на слова Т. Шевченка, які перепліталиcь рецитаціями поезій про Тараса Шевченка. Хто автор цього „Слово Тараса" — тобто рецитації, пов'язаної з піснями, в програмках не зазначено, але треба сказати правду, що зроблено це по мистецьки. Що до виконання цього твору, то тут капеля не завела. Артисти декляматори п. Олександер Садовий і Степан Чорній з таким почуттям передавали кожне слово Т. Шевченка, що публіка була зачарована. Дійсно, — це було мистецьке виконання. Вони так доносили кожне слово, що американці українського походження, їх розуміли. Пісні, пов'язані з рецитацією, капеля виконала по мистецьки. Не можна оминути і солістів, що добре виконували свої партії і з великим почуттям і теплістю передавали кожну пісню.

Друга частина концерту складалася з пісень на слова Т. Шевченка, і пісень, написаних на Його честь, а також пісень улюблених самим Шевченком. Всі пісні капеля виконала добре, а особливо майстерно виконано, „Думу про Нечая", муз. Січинського, сольо І. Зайферт в супроводі капелі, і Кантату, присвячену 50-тим роковинам смерти Т. Шевченка, на слова В. Самійленка, муз. М. Лисенка.

Повстанська пісня „Не хилися берізонько", гарна пісня і гарно згармонізована. Капелю Бандуристів після кожної пісні публіка вітала рясними оплесками. Коли ж ми, українці, хочемо, щоб наша пісня лунала по всьому світі у всій її красі, ми повинні Капелю Бандуристів підтримати морально і матеріяльно. Необхідно капелю перевести виключно на професійний стан, щоб члени капелі могли безперебійно працювати для нашої рідної пісні і її удосконалення, і нести її в світ. Тому кожний, хто почуває себе українцем, повинен стати прихильником капелі бандуристів. Всі українці Америки і Канади і інших країн поза залізною заслоною повинні допомогти матеріяльно по мірі своїх сил капелі. І тільки тоді, коли кожний бандурист і співак не буде зайнятий фізичною працею, а буде працювати над піснею як професіонал, тоді наша пісня полине у всій своїй красі.

Нехай же в наших серцях завжди будуть слова незабутнього Генія Т. Шевченка: „Наша пісня не вмре не загине. От де, люди, наша слава, слава України".

Протоієрей о. І. Заяць

Віце-президент Джансон запевнив НАТО про підтримку збоку ЗДА

Віце-президент ЗДА Линдон Б. Джансон (посередині на трибуні) разом з генералом Лорісом Норстедом (зліва) приймає дефіляду збройних з'єднань НАТО.

Париж. — Віце-президент Линдон Джансон запевнив Організацію Північно-Атлянтійського пакту (НАТО), що ЗДА зроблять все, що в їх силі, щоб НАТО скріпити — політично, економічно і військово. Він виголосив велику промову на спеціяльному святкуванні десятиріччя оснування головної кватири різнаціональної армії НАТО; як відомо, першим головним командантом НАТО був ген. Д. Д. Айзенгавер. Линдон Джансон і теперішній головний командант збройних сил НАТО. американський генерал летунства Лоріс Норстед відбирали дефіляду військ НАТО перед головною кватирою НАТО, за 11 миль під Парижем.

Уряд допомагає дрібним підприємцям

Вашингтон. — Уряд плянує допомогу дрібним підприємцям, які потерпіли внаслідок економічної рецесії. Цю допомогу дрібні підприємці зможуть діставати в формі низькопроцентових позичок. Позички призначала б Адміністрація Дрібних Підприємців, і брала б відсотки по 4%. Дотепер відсотки від подібних позичок виносили по 5.50%. Дрібні підприємці могли б діставати позички на поширення своїх підприємств, будову нових приміщень, на закуп нового влаштування і машин. або на те, щоб мати вільний капітал для своїх бизнесових операцій. Зменшення відсотків від позичок обов'язувало б тільки в тих районах, де є більше число безробітних.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СОЮЗОВЦІ! Ваш Відділ Українського Народного Союзу це Ваша родина, Ваша вужча громада, Ваша установа! Місячні чи річні, як і кожні інші збори Вашого Відділу вирішують важливі справи, що відносяться до Вас особисто, до Вашої родини і Вашої спільноти. Тому, Ваша участь у цих зборах мусить бути обов'язкова, бо вона є у Вашому найкращому інтересі! То ж приходіть усі на збори свого Відділу та спільно, всією громадою, подбайте про спільну кращу долю. На місячні збори обов'язково приносіть свої вкладки і вкладкові книжечки, вирівнюйте всі свої організаційні зобов'язання та вимагайте цього від інших. На річних зборах подбайте, щоб Ваш Відділ мав найкращу Управу і самі не відмовляйтесь від обов'язків урядовця, якщо Вам такі обов'язки повірять члени. На збори приходіть точно! В Українському Народному Союзі наша будучність!

У найближчому часі відбудуться збори:

ЕМБРІДЖ, Па. — Б-тво св. Николая, Відд. 276 повідомляє, що з нагоди Великод. Свят. збори не відбудуться 9-го квітня, а відбудуться 16-го квітня о год. 2-ій по пол. — С. Іваницький, секр.
С. Іваницький, секр.

СЕРЕДА, 12-го КВІТНЯ 1961:

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні Збори Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 270, в год. 7:00 веч., в УНДомі, при 90-96 Фліт і Окланд вул. — Ф. Савчук, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Клюб Поступовий", Відд. 70, в год. 7:00 веч., в УНДомі, при 96 Fleet St. — П. Костик, секр.

П'ЯТНИЦЯ, 14-го КВІТНЯ 1961:

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 155, в год. 7:00 вечора, в залі УНДому, при 760 Стейт вул. На Зборах буде порушена справа датків на пам'ятник Шевченка у Вашингтоні. — І. Будник, секр.

СУБОТА, 15-го КВІТНЯ 1961:

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні Збори Відд. 117 (Запорозька Січ) в год. 7:00 веч., при 33 East 7th St. — Управа.

Вступайте в члени УНСоюзу!